

КОМУНІКАТИВНА ПОВЕДІНКА ВЧИТЕЛЯ НА УРОКАХ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

У статті досліджено роль комунікативної поведінки вчителя на уроках іноземної мови. Визначено суть поняття «комунікативна поведінка вчителя». Розглянуто складові успішної комунікації педагога саме на уроках іноземної мови. Охарактеризовано вербальний компонент комунікативної взаємодії вчителя та учнів. Відзначено базові принципи побудови ефективного вербального спілкування у процесі вивчення іноземних мов. Проаналізовано невербальні засоби комунікації як важливі складові комунікативної поведінки вчителя. Розкрито взаємозв'язок і взаємозалежність вербального та невербального спілкування в процесі навчання іноземних мов у школі. Висвітлено позитивний вплив сприятливого навчального середовища на засвоєння іноземної мови школярами, на формування пізнавальних інтересів та підвищення мотивації до вивчення іноземних мов. Доведено важливість формування позитивної атмосфери спілкування як умови підвищення результативності навчання в школі.

Ключові слова: комунікативна поведінка вчителя, вербальна комунікація, невербальні засоби комунікації, зворотній зв'язок, навчальне середовище, атмосфера спілкування, навчання іноземної мови.

Проблема продуктивного спілкування, успішної комунікації актуальна для сучасної педагогічної науки. Саме вміння організувати тривалу й ефективну взаємодію з учнями є однією з важливих якостей педагога. Дане вміння зазвичай пов'язують з комунікативними здібностями вчителя. Володіння професійно-педагогічною комунікацією – найважливіша вимога до особистості педагога. Комунікативні здібності, які проявляються в педагогічному спілкуванні, – це здатності до спілкування, які є основою взаємодії та запорукою успішного навчання і виховання дітей.

Нові завдання, що стоять перед вчителем іноземної мови на сучасному етапі вимагають від нього перегляду питань організації уроку іноземної мови, його змісту, методів і прийомів навчання. Предметом уваги і творчого пошуку повинні стати, перш за все, комунікативна спрямованість уроку, посилення його освітнього і розвивального потенціалу. Знання особистості кожного учня і врахування його індивідуальних здібностей, рівня розвитку є обов'язковою умовою ефективного навчання.

У сучасних умовах виникає потреба інтенсифікації та удосконалення процесу вивчення іноземних мов. В останні роки відбувається активний пошук способів удосконалення навчання як умови досягнення підвищення результативності процесу опанування учнями іноземної мови у школі. Саме усвідомлення важливості педагогічної комунікації забезпечує формування високопрофесійного та компетентного вчителя, який удосконалив би сенс і характер викладання іноземних мов школярам відповідно до вимог сучасного освітнього процесу, поклавши в основу гуманізм, особистісно орієнтоване спілкування, неупереджене ставлення до суб'єкта комунікації, урахування інтересів співрозмовника на уроках іноземної мови.

Останні десятиліття проводяться вивчення найрізноманітніших аспектів проблем комунікації: форм, методів, структури, технології педагогічного спілкування, комунікативних потреб, здібностей, методів комунікативного впливу тощо.

Актуальні питання педагогічного спілкування та комунікативної поведінки вчителя представлені у дослідженнях педагогів Н. Волкової, С. Мусатова, Л. Савенкової, В. Семиченко, О. Сидоренко та ін. Вагомий внесок в обґрунтування проблеми спілкування зробили Л. Божович, Г. Васянович, Л. Виготський, А. Деркач, А. Петровський, В. Сухомлинський які досліджували культуру міжособистісних відносин і засоби гуманізації навчального спілкування. Дослідженню вербальних і невербальних засобів комунікації присвячені наукові доробки Ф. Бацевича, Е. Голівець, І. Зязюна, Г. Колшанського, Г. Ломова, О. Яшенкової.

Аналіз сучасних педагогічних досліджень засвідчує, що акцент робиться на окремих аспектах явища педагогічної комунікації, але відсутні спроби системного аналізу комунікативної поведінки вчителя іноземної мови.

Мета статті – визначити суть та складові комунікативної поведінки вчителя та окреслити її роль на уроках іноземної мови у школі.

У педагогічному словнику комунікативна поведінка вчителя характеризується як процес передачі педагогом за допомогою мови відповідної поведінки, що сприяє встановленню контактів з класом, впливає на його настрої та готує до сприйняття навчального матеріалу. Успішна комунікативна поведінка багато в чому залежить від уміння мислити і точно, динамічно передавати ці думки учням; усвідомлення учителем педагогічних завдань; здатності враховувати характер взаємин з учнями; авторитету вчителя; новизни і виразності мовлення; вміння розуміти психічний стан учня за зовнішніми ознаками, «читати по обличчю», від умінь самопрезентації вчителя [4, с. 61].

Н. Волкова визначає комунікативну поведінку вчителя як організування мовного процесу, невербальної поведінки вчителя, що впливає на створення емоційно-психологічної атмосфери педагогічного спілкування, відносини між учителем і учнями, на стиль їх діяльності [1, с. 49].

Оскільки навчальний процес є інтерактивною категорією, ефективна комунікація між вчителем та учнями є умовою успішного навчального процесу. Визначаються наступні принципи комунікації вчителів: повага

до всіх суб'єктів навчального процесу; заохочення студентів до спілкування; налагодження зворотнього зв'язку; використання різноманітних засобів комунікації. У цьому контексті вчитель повинен прагнути до оптимального спілкування, яке характеризується як діалогічне, довірливе, відкрите, рівноправне, поважливе, адекватно вимогливе, конгруентне, бажане, суб'єкт-суб'єктне, що передбачає встановлення позитивних стосунків, які сприяють успішному розв'язанню поставлених завдань, призводить до взаємопізнання, взаєморозуміння та взаємосприйняття [8, с. 176].

В сучасній науковій літературі під комунікативною поведінкою розуміють не просто процес говоріння, повідомлення чогось, а таку організацію мовлення й відповідно до цього невербальної поведінки вчителя, яка впливає на створення емоційно-психологічної атмосфери педагогічного спілкування, на характер взаємин між учителем та учнями, на стиль їхньої діяльності. Комунікативна поведінка вчителя оцінюється відповідно до того, що і як він говорить, які в нього жести, рухи, вираз обличчя, який підтекст мають його слова, на яку реакцію учнів розраховані. В реальних ситуаціях шкільного життя – на уроках, перервах, в позакласній діяльності – мовленнєва сторона спілкування становить складну поліфонію реплік, розповідей, запитань, оцінних суджень, відповідей, зауважень, емоційних реакцій. Ця специфічна атмосфера – результат комунікативної поведінки вчителя і учнів. Щоразу вона неповторна і в цьому розумінні – миттєва. І слід знати, що в пам'яті учнів після зустрічі з учителем залишається не тільки пізнавальна інформація, яку він дав, а й та атмосфера, якою супроводжувалося їхнє спілкування. Учні несуть у собі настрій, враження від зустрічі з педагогом, пам'ять про його погляд, інтонацію, тональність мовлення, спосіб реагувати на поведінку його вихованців. Тому так важливо, плануючи зустріч зі школярами, обмірковувати не тільки зміст спілкування (про що я буду з ними говорити), а й особливості свого мовлення і комунікативної поведінки (як я буду говорити, які вербальні і невербальні засоби допоможуть мені бути виразним, переконливим, коректним, яку емоційну атмосферу спілкування я хотів би створити) [5, с. 68].

На сучасному етапі навчання іноземній мові розглядається під кутом зору комунікативної діяльності, вмінням спілкуватися. Для вчителя недостатньо бути фахівцем у володінні іноземною мовою. Для того, щоб учні успішно навчилися спілкуватися потрібно вийти за рамки простих уроків та застосовувати широкий спектр комунікаційних технологій, які є орієнтованими на вивчення мови через спілкування. Комунікативний підхід навчання іноземних мов базується на тому, що процес навчання є моделлю комунікації [3, с. 44]. Такий підхід створює умови для свідомої мовленнєвої діяльності учнів. Він визначає головну мету навчання – формування комунікативної компетенції, що базується на знаннях, вміннях, навичках. Головне завдання такого підходу – формування комунікативно компетентної особистості, здатної вільно й легко висловлюватися іноземною мовою, виявляючи високий рівень мовної культури, дбаючи про правильність свого мовлення.

Тому особливо важливою є успішна комунікативна поведінка вчителя саме на уроках іноземної мови, оскільки предмет «Іноземна мова» відрізняється від інших предметів саме своєю комунікативною природою. Учні отримують можливість користуватися мовою як засобом спілкування, тому комунікація вчителя стає основою успішного оволодіння іноземною мовою. Педагогічне завдання мови вчителя при викладі нового матеріалу – сприяти не лише передачі школярам нових знань, а й формування у них емоційно-ціннісного ставлення до вивчення іноземної мови, потреби використовувати її в спілкуванні. Вчитель досягне поставленої мети, якщо його мова буде не тільки інформувати, а й впливати на свідомість, почуття учнів, спонукати їх до роздумів, вчинку. На жаль, часто знання учнів залишаються формальним накопиченням граматичних правил і лексичних одиниць й вони не вміють використовувати ці знання в реальному спілкуванні іноземною мовою. Так з'являється відчуття розриву між знанням і реальним спілкуванням і завдання вчителя полягає у правильній організації своєї комунікативної поведінки, яка б забезпечувала зв'язок між знаннями учнів та спілкуванням іноземною мовою, розвивала мотивацію до вивчення даної дисципліни та створювала позитивне навчальне середовище.

Складовими успішної комунікативної поведінки вчителя на уроках іноземної мови є:

- володіння вербальними засобами рідної та іноземної мов;
- усвідомлення важливості невербальної комунікації в процесі спілкування;
- створення позитивного навчального середовища.

Інтеграція мовної освіти нашої держави у світовий та європейський простір ставить нові вимоги до мовленнєвої компетенції вчителя іноземної мови як до інструмента його педагогічної діяльності. Успішність спілкування, у свою чергу, залежить від уміння реалізовувати мовленнєвий намір, ступеня володіння одиницями мови й уміння вживати їх у конкретних комунікативних ситуаціях. У процесі навчання іноземної мови вчитель є основним носієм цієї мови. Діалог з учителем є провідною формою залучення дітей до усного мовлення цією мовою. Тому іншомовне мовлення вчителя іноземної мови в школі покликане служити:

- засобом створення штучного іншомовного середовища, необхідного для занурення учня в атмосферу нової для нього мови і формування умінь уважно слухати іншомовне мовлення вчителя, правильно на нього реагувати;
- засобом ознайомлення із звуковим образом відповідної іноземної мови;
- еталоном для формування якісних навичок іншомовної вимови, яку учні починають опановувати;
- засобом регуляції мовленнєвої і немовленнєвої поведінки молодших школярів у ході вирішення запланованих завдань.

нованих навчальних задач, націлених на: а) засвоєння учнями мовного матеріалу (фонетичного, лексичного, граматичного); б) формування навичок і вмінь іншомовного спілкування; в) здійснення контролю за рівнем їх сформованості [6, с. 48].

При цьому вербальну комунікативну поведінку вчителя іноземної мови характеризують такі ознаки:

- правильність;
- інформативність;
- змістовність;
- ясність;
- емоційність;
- доступність.

Володіння вчителем вербальними засобами комунікації передбачає наступні вміння:

- вміння вести урок іноземною мовою, встановлювати контакти «вчитель-клас», «вчитель-учень», «учень-учень» засобами іноземної мови;
- перебудовувати свою промову залежно від конкретних умов навчання (спрощувати або ускладнювати її, переходити від однієї форми мовлення до іншої, від монологу до діалогу, від усного мовлення до читання);
- словесно спонукати учнів до мотивованої мовленнєвої діяльності і управляти нею, ставити перед ними певні комунікативні завдання (при говорінні, аудіюванні, читанні чи письмі);
- створювати і використовувати навчально-мовні ситуації, стимулюючи мовленнєву діяльність учнів, керуючи її шляхом поступового ускладнення мовних завдань, забезпечуючи єдність мовної діяльності і мовної поведінки учнів;
- створювати в учнів потребу користування іноземною мовою в усній і писемній формі;
- визначати характер помилок у мовленні учнів, виявляти їх причини, визначати шляхи їх попередження та способи їх усунення;
- організовувати позакласну роботу учнів іноземною мовою з метою вдосконалення практичних навичок і умінь та підвищення інтересу до іноземної мови як навчального предмета.

Звернення до наукової літератури з теми дослідження показало, що останнім часом все більше вчених – педагогів, методистів, психологів – приділяють увагу невербальним засобам спілкування, які є важливим чинником підвищення активності та дієвості педагогічного процесу, сприяють посиленню комунікативного впливу, забезпечення його педагогічної точності та ефективності.

Важливою складовою комунікативної поведінки вчителя є вміння правильно використовувати невербальні засоби на уроках. Поєднання вербального та невербального спілкування іноземною мовою у класі може полегшити учням запам'ятовування нових слів чи граматичних структур іноземної мови. Важливою перевагою невербальної комунікації є зворотній зв'язок. Тобто вчитель, використовуючи міміку, жести, інтонацію, може допомогти учневі краще зрозуміти повідомлення і проконтролювати рівень засвоєння нового матеріалу. Ефект спілкування іноземною мовою зростає, якщо вчитель виявляє достатню увагу до зворотнього зв'язку, активізує його запитаннями, коментарями, уточненнями. Тому ці засоби комунікації повинні також увійти до практики навчання іноземної мови.

Особливо важливою функцією невербального спілкування є обмін інформацією про характер відносин між суб'єктами спілкування, таких як їх ставлення до людей, самооцінка, енергійність, схильність до доміантності, товариськість, темперамент, скромність і т. д. Тому дуже важливо оволодіти технікою невербального спілкування для того, щоб встановити швидкий контакт з учнями й увійти до них в довіру. Однією з найважливіших якостей педагога є його вміння організувати взаємодію з учнями за допомогою невербальних засобів. Комунікативно грамотний педагог знає не тільки словесно оптимальні засоби при спілкуванні з аудиторією, але й відповідне їм інтонування, необхідний і органічний ситуаціям жестикуляційний комплекс, що забезпечує і діалогічну відкритість, і правильність розуміння сказаного. Виходить, що в розпорядженні вчителя є дві мови спілкування. Для першої (вербальної) головними є слова, фрази, їх поєднання, тобто мова, а для другої (невербальної) – рухи тіла, жести, міміка, вираз обличчя, особливо очей, тобто мова тіла [2, с. 103].

Іншою важливою складовою комунікативної поведінки вчителя на заняттях з іноземної мови є створення сприятливого навчального середовища. Протягом останніх десятиліть значний інтерес викликає вивчення впливу навчального середовища на успішне навчання школярів. Взаємини вчителя-учня можна розглядати як один з найважливіших чинників в навчально-виховному процесі. Комунікативна поведінка вчителя та його взаємодія з учнями є передумовою залучення школярів до навчальної діяльності. Зрозуміло, що позитивний зв'язок між вчителем та учнями сприяє успішному навчанню.

Навчання іноземної мови тоді викликає труднощі, коли немає належного спілкування. Розуміння проблем учнів, їхнього страху до спілкування чи проблем в навчанні дасть вчителю краще зрозуміти перешкоди, пов'язані з навчанням дитини. Така обізнаність з проблемами в навчанні допоможе створити позитивний психологічний клімат на уроках іноземної мови, який забезпечить для школярів можливість подолати труднощі.

Позитивне навчальне середовище є одним з найголовніших чинників успішного засвоєння іноземної мови школярами. Саме сприятлива атмосфера комунікації формує навчальне співробітництво між вчителем та учнями, встановлює злагоджену взаємодію між усіма учасниками навчального процесу. Однак

відомо, що процес спілкування на заняттях з іноземної мови не завжди характеризується повнотою розуміння і необхідним рівнем контактності. До психологічних факторів, що негативно впливають на процес взаєморозуміння можна віднести психологічну несумісність партнерів у спілкуванні, сором'язливість, недовіру до людей, нетовариськість та ін. Негативний ефект мають також дії вчителя, які стимулюють учнів на багаторазове повторення мовної одиниці без спрямованості на постановку перед ними нових комунікативних завдань в різноманітних ситуаціях спілкування, постановку завдань, що не мають комунікативної спрямованості й не враховують реальних інтересів та потреб учнів. У цьому випадку процес вивчення мови і його результат сприймаються учнями як формальна процедура, оскільки не враховується суть мови як суспільного явища. І навпаки, якщо дії вчителя забезпечують ситуативну обумовленість і комунікативну цінність усіх висловлювань учнів і в своїй навчальній діяльності вчитель використовує як форми роботи, що стимулюють творчу і мовленнєву ініціативу школярів, їх самостійність, так і різноманітні навчальні засоби, в тому числі автентичного характеру, то результат в досягненні головної мети навчання іноземної мови, безумовно, буде істотним. Коли учень почувається вільно, це руйнує бар'єр невпевненості, допомагає подолати певну розгубленість, яка притаманна учням при вивченні іноземної мови, сприяє ефективній взаємодії між учнями та вчителем.

В. Сухомлинський зокрема зазначав, що «добррозичливість, розумна доброта – ось що повинне бути атмосферою життя дитячого колективу, головною якістю взаємин педагога і дітей. Яке це прекрасне слово і разом з тим, яке це глибоке, складне, багатогранне людське відношення – доброзичливість. Якщо вона взаємна, – людина відкривається назустріч людині всіма глибинами своєї душі» [7, с. 19].

Позитивна атмосфера спілкування є провідною рисою сучасного уроку іноземної мови. Створення цієї атмосфери – вимога, що випливає з програмних цілей і закономірностей викладання іноземної мови. При навчанні спілкуванню найбільш важливий мовленнєвий контакт: учитель і учні повинні стати партнерами. Це не станеться, якщо вчитель буде переривати учнів, обурюватися їх незнанням чого-небудь, дратуватися з будь-якого приводу, не визнавати жартів і не посміхатися. На уроках іноземної мови слід створити такі умови, щоби в учнів з'явилась потреба висловити свою думку, подискутувати, заперечити або погодитись із думкою вчителя чи однокласників. Таке відкрите спілкування позитивно впливає на формування пізнавальних інтересів учнів, підвищує їхню мотивацію до вивчення іноземної мови, сприяє свідомому засвоєнню іноземної мови, розвиває такі якості як самостійність, ініціативність, творчість.

Отже, успішна комунікативна поведінка вчителя має велику значущість і сприяє кращому розумінню іноземної мови, прискорює процес навчання, збільшує мотивацію школярів до вивчення іноземної мови, покращує якість засвоєння іншомовного матеріалу, усуває «штучність» спілкування, налагоджує комунікативну взаємодію. Комунікативна поведінка вчителя на уроках іноземної мови передбачає володіння вербальними та невербальними засобами комунікації та створення доброзичливого навчального середовища. Підвищення ефективності навчання іноземній мові у школі безпосередньо залежить від комунікації всіх учасників освітнього процесу. Комунікативна поведінка вчителя, орієнтована на його взаємодію з учнями, є передумовою успішного оволодіння іноземною мовою.

Використана література:

1. Волкова Н. П. Професійно-педагогічна комунікація: навч. посіб. / Н. П. Волкова. – Київ: «Академія», 2006. – 256 с.
2. Голівець Е. Е., Мотрюк Н. І. Використання вербальних та невербальних засобів спілкування при вивченні англійської мови в початковій школі / Е. Е. Голівець, Н. І. Мотрюк // Таврійський вісник освіти. – 2016. – № 2. – С. 100–107.
3. Карп'юк О. Д. Особливості комунікативного орієнтованого навчання англійської мови в початковій школі за серією навчально-методичних комплексів 2–4 класів загальноосвітніх навчальних закладів / О. Д. Карп'юк. – Київ: Навчальна книга, 2004. – 78 с.
4. Коджаспирова Г. М., Коджаспиров А. Ю. Педагогический словарь: для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений / Г. М. Коджаспирова, А. Ю. Коджаспиров. – Москва: Издательский центр «Академия», 2000. – 176 с.
5. Зязюн І. А. Педагогічна майстерність: Підручник / І. А. Зязюн, Л. В. Крамущенко, І. Ф. Кривонос та ін.; За ред. І. А. Зязюна. – Київ: Вища шк., 1997. – 349 с.
6. Роман С.В. Дидактичне мовлення як предмет лінгвометодичної підготовки вчителя іноземної мови початкової школи (на матеріалі англійської мови) / С.В. Роман // Іноземні мови. – 2009. – № 1. – С. 48–52.
7. Сухомлинський В.О. Сто порад учителю / В.О. Сухомлинський. – Київ: Рад. шк., 1988. – 304 с.
8. Яшенкова О.В. Основи теорії мовної комунікації: навч. посібник / О.В. Яшенкова. – Київ: ВЦ «Академія», 2010. – 312 с.

References:

1. Volkova N. P. Profesiino-pedahohichna komunikatsiia: Navch. posib. / N.P. Volkova. – Kyiv: «Akademiiia», 2006. – 256 s.
2. Holivets E. E. Vykorystannia verbalnykh ta neverbalnykh zasobiv spilkuvannia pry vyvchenni anhliskoi movy v pochatkovii shkoli / E. E. Holivets // Tavriiskiy visnyk osvity. – 2016. – № 2. – S. 100-107.
3. Karpiuk O. D. Osoblyvosti komunikatyvnoho oriientovanoho navchannia anhliskoi movy v pochatkovii shkoli za seriieiu navchalno-metodychnykh kompleksiv 2–4 klasiv zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladiv / O. D. Karpiuk. – Kyiv: Navchalna knyha, 2004. – 78 s.
4. Kodzhaspirova G. M., Kodzhaspirov A. Yu. Pedagogicheskij slovar': dlya stud. vyssh. i sred. ped. ucheb. zavedenij / G. M. Kodzhaspirova, A. Yu. Kodzhaspirov – Moscow: Izdatel'skij centr «Akademiiia», 2000. – 176 s.

5. Pedagogichna maisternist: Pidruchnyk / I. A. Ziaziun, L. V. Kramushchenko, I. F. Kryvonos ta in.; Za red. I. A. Ziaziuna. – Kyiv : Vyshcha shk., 1997. – 349 s.
6. Roman S. V. Dydaktychne movlennia yak predmet lnhvometodychnoi pidhotovky vchytelia inozemnoi movy pochatkovoї shkoly (na materialii anhliiskoi movy) / S. V. Roman // Inozemni movy. – 2009. – № 1. – S. 48-52.
7. Sukhomlynskyi V. O. Sto porad uchytelevi / V. O. Sukhomlynskyi. – Kyiv : Rad. shk., 1988. – 304 s.
8. Yashenkova O. V. Osnovy teorii movnoi komunikatsii: navch. posibnyk / O.V. Yashenkova. – Kyiv : VTs «Akademiia», 2010. – 312 s.

Кекош М. Л. Коммуникативное поведения учителя на уроках иностранного языка

В статье исследована роль коммуникативного поведения учителя на уроках иностранного языка. Определена суть понятия «коммуникативное поведение учителя». Рассмотрены составляющие успешной коммуникации педагога именно на уроках иностранного языка. Охарактеризованы вербальный компонент коммуникативного взаимодействия учителя и учеников. Отмечено базовые принципы построения эффективного вербального общения в процессе изучения иностранных языков. Проанализированы невербальные средства коммуникации как важные составляющие коммуникативного поведения учителя. Раскрыта взаимосвязь и взаимозависимость вербального и невербального общения в процессе обучения иностранным языкам в школе. Освещены положительное влияние благоприятного учебной среды на усвоение иностранного языка школьниками, на формирование познавательных интересов и повышения мотивации к изучению иностранных языков. Доказана важность формирования позитивной атмосферы общения как условия повышения результативности обучения в школе.

Ключевые слова: коммуникативное поведение учителя, вербальная коммуникация, невербальные средства коммуникации, обратная связь, учебная среда, атмосфера общения, обучения иностранному языку.

Kekosh M. L. Teacher's communicative behavior at foreign language lessons

In the article the role of communicative behavior of a teacher at foreign language lessons is explored. The essence of the concept "communicative behavior of the teacher" is determined. The components of successful teacher communication are considered at foreign language lessons. The verbal component of the communicative interaction between a teacher and students is described. The basic principles of effective verbal communication in the process of studying foreign languages are noted. Non-verbal means of communication are analyzed as important components of teacher's communicative behavior. The correlation and interdependence of verbal and nonverbal communication in learning foreign languages are defined. The positive influence of the favourable learning environment on the acquisition of a foreign language by pupils, on the formation of cognitive interests and increasing motivation for the study of foreign languages is highlighted. The importance of forming positive atmosphere of communication is emphasized as a condition for increasing the effectiveness of school education.

Key words: teacher's communicative behavior, verbal communication, non-verbal means of communication, feedback, learning environment, atmosphere of communication, teaching a foreign language.

УДК 377

Кисленко Д. П.

**АНАЛІЗ НАВЧАЛЬНИХ ПЛАНІВ І ПРОГРАМ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ З ОХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ**

У статті розглянуто основні нормативні документи, що визначають організацію навчального процесу професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності. Автором виділено основні компоненти управління якістю професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності у вищому навчальному закладі. Проаналізовано зміст діяльності університетів, інститутів, кафедр щодо забезпечення якості освітнього процесу. Досліджено загальні напрямки діяльності окремих кафедр в освітньому процесі, а саме навчальну, науково-методичну, науково-дослідну, організаційно-методичну й виховну діяльність. Розглянуто структуру й сукупність адміністративних співробітників вищих навчальних закладів, які впливають на систему забезпечення якості професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності.

Ключові слова: вищий навчальний заклад, освітня діяльність, навчальний процес, навчальний план, навчальна програма дисципліни, навчальне навантаження, професійна підготовка, майбутні фахівці з охоронної діяльності.

З метою вдосконалення змісту навчання професійної підготовки майбутнього фахівця з охоронної діяльності необхідна конкретизація планування навчального процесу. Зокрема, вдосконалення навчальних планів і програм професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності у вищих навчальних закладах (ВНЗ).

Теоретичні та методичні основи професійної підготовки у ВНЗ представлені працями таких вчених, як: В. Бадер, О. Баликов, А. Велігура, В. Вербець, В. Грачов, А. Загородня, О. Зима, Т. Клебанова, А. Прокопенко, С. Серьогін, О. Смагіна, М. Степанова, Ю. Шаров, Р. Яценко та ін.

Метою статті є аналіз навчальних планів і програм професійної підготовки майбутніх фахівців з охоронної діяльності у ВНЗ.